

Geloof en wetenschap, gaan ze samen?

Het debat over de relatie tussen geloof en wetenschap geeft vonken. Wordt er over gesproken, veren voor- en tegenstanders geheid recht en vegen elkaar de mantel uit. Geloof zou geen wetenschappelijke theorieën in strijd met de Bijbel aanvaarden. Wetenschap wijst geloof af, omdat het de rede zou beknotten. Zelden wordt vooruitgang geboekt, alsof ze elkaar niet kunnen bevruchten.

Lieve Wouters

Je geld op een bank in het park

HET REDELIJKE geloof, de gelovige rede. Tijdens de middeleeuwen groeiden de twee uit elkaar en sindsdien is het nooit meer goed gekomen. De breuk lijkt op een trauma, dat af en toe de kop opsteekt en de emoties hoog doet oplaaien, dan weer naar het collectieve onderbewustzijn wordt verdrongen in de hoop te doen vergeten dat er een probleem is.

De radicalen van beide strekkingen verzieken de relatie tussen geloof en wetenschap intussen nog meer, bijvoorbeeld door actie te voeren voor creationisme of voor onvoorwaardelijk experimenteren met het menselijke leven. Wat vooral ontbreekt in het

debat, is kennis, zegt theoloog Taede Smedes, werkzaam aan het vorig jaar opgerichte Overlegplatform voor de Studie van de Verhouding tussen Geloof en Wetenschap aan de K.U.Leuven. Hij brengt het christelijke fundamentalistische denken over de schepping in kaart en tracht aan het debat een genuanceerde stem toe te voegen, in de hoop al doende het wantrouwen van wetenschappers tegenover de theologie weg te nemen.

„In Duitsland worden scholen bestookt met creationistische pamfletten. In Nederland wordt een BBC-natuurreportage bijge-

'Nee, maar'

stuurd door de EO vóór ze wordt uitgezonden. In de Verenigde Staten vormt het religieuze fanatisme met zijn streven naar een theocratie een echte bedreiging voor de democratie... Gelukkig woedt in België de discussie nog niet zozeer, maar we moeten ervoor beducht zijn. Het is niet goed voor de samenleving, en ook niet voor het geloof zelf, wanneer het radicaliseert en verder afdrijft van de rede."

Smedes verduidelijkt: „Integendeel, de wetenschap kan het geloof verrijken. Zolang we God zien als gatenstopper van onze kennis, verdwijnt Hij steeds ver-

der uit het vizier naarmate die kennis vordert. Eerst is Hij de verklaring voor het ontstaan van leven op aarde. De evolutietheorie doet Hem aan de bron van ons bestaan verdwijnen. Met elke theorie wordt de ruimte van God krappert."

Wetenschap dan als antwoord op het 'hoe' en religie op het 'waarom'? „Bekijk het liever als twee verschillende talen", aldus de theoloog. „Net zoals het woord 'bank' twee betekenissen kan hebben – een bank om je geld aan toe te vertrouwen en een bank om op te zitten – zo heeft ook het woord 'vader' een andere betekenis in religieuze zin dan in de wetenschappelijke. We noemen God onze Vader, maar kunnen

Hem niet onderwerpen aan een DNA-test."

„We moeten vaardiger leren omspringen met die verschillende taalregisters. Het religieuze spreken is niet tegenstellend aan het wetenschappelijke, evenmin louter aanvullend. De twee mogen volwaardig naast elkaar bestaan. De werkelijkheid heeft verschillende lagen en de natuurkundige verklaring ervan is niet meer of minder belangrijk dan de spirituele of filosofische."

Maria huilt

Met een vergelijking wil Taede Smedes zijn standpunt verder verduidelijken. „Neem nu een huilend Mariabeeld. Dat fenomeen kan een wetenschappelijke verklaring hebben: de ogen zijn gemaakt van hars en dat smelt onder bepaalde voorwaarden. Daarnaast kan perfect een gelovige interpretatie bestaan die mensen aanspoort om Maria overpeinzend te beschouwen. De werkelijkheid is niet in één verhaal te vangen. Symbolen helpen dieper te zien."

Geloof en wetenschap moeten wel elk hun eigen plaats kennen, voegt de theoloog eraan toe. God kan op zich geen factor zijn in de wetenschap. Je kunt zijn werkzaamheid immers niet experimenteel onderzoeken. Wetenschap en theologie moeten zich niet op elkaars terrein wagen. Kan het geloof op zijn beurt dan geen verrijking zijn voor de wetenschap? „Wel wat ethische kwesties zoals de beschermwaardigheid van het leven betreft", klinkt het zuinig. „De theologie heeft wel degelijk iets te zeggen over een ethische kwestie als kloneren. Hier kan het geloof aanzetten tot een waardevolle reflectie. Hier is het dan ook dat een katholieke universiteit het verschil kan en moet maken. Ze geeft aan alle disciplines de ruimte en zou onderlinge uitwisseling kunnen bevorderen."

Op donderdag 17 april geeft Taede Smedes een lezing over *Geloof of wetenschap. Een vals dilemma?* Afspraak van 20 tot 22 uur in Aula Pieter De Somer, Charles Deberiotstraat 24 te Leuven. Meer info via de website www.theo.kuleuven.be/page/overlegplatform.

'Liefde is een missing link tussen kennis en geloof'

ZIET Taede Smedes geloof en wetenschap als twee weliswaar gelijkwaardige maar aparte taalvelden. Mark Van de Voorde ziet een link tussen de twee. Ter nagedachtenis van Eric Vanden Berghe, directeur van het grootseminarie van Brugge, schreef hij het boekje *Over geloof en rede*, waarin hij het onderwerp filosofisch en spiritueel benadert. De missing link waarover Van de Voorde het heeft, is de liefde. Hoe hij daartoe komt?

Het geloof moet niet aan wetenschap doen, vindt ook onze voormalige hoofdredacteur. Maar

zoals het geloof erbij gebaat is om de confrontatie met de rede niet uit de weg te gaan, zo kan ook de wetenschap putten uit de bron van het geloof. „Onze hedendaagse kennis vertoont een merkwaardige paradox", aldus Mark Van de Voorde. „Aan de ene kant weten wij steeds minder over steeds meer (onze aandacht is versnipperd en wij halen vele kleine weetjes uit de media), aan de andere kant weten wij steeds meer over steeds minder (wij worden eenzame specialisten naast elkaar)."

De wetenschap wordt op die manier een optelsom van afzon-

derlijke feiten, die de samenhang in het grotere geheel doet verdwijnen en geen perspectief of zin biedt. Ons weten wordt dan herleid tot louter toeval, van wieg tot graf natuurkundige wetmatigheden volgend. Alleen de liefde biedt een uitweg uit deze trieste constellatie.

„De liefde zoekt kennis en de kennis vraagt om liefde", zo lezen we. „Rede en geloof gaan samen op zoek naar de samenhang tussen toeval en zin." Er is nog een tweede ontbrekende schakel. Dat

is de twijfel. „Geloven is geen weten, het is een zoeken en zich overgeven. De weg is misschien zelfs belangrijker dan het vinden. Twijfel is geen spot, maar onkunde. Ook Paulus kende die twijfel, waar hij zei: 'Nu zie ik in een spiegel, wazig, maar later zie ik van aangezicht tot aangezicht'."

Stellen wetenschap en geloof zich beide wat nederiger op, waarbij ze erkennen dat ze elkaar nodig hebben om vooruit te komen in een zinvol geheel, dan komen we een heel eind ver-

der. Onze kennis leidt dan niet tot versnippering en eenzaamheid, ons geloof niet tot verlies van redelijkheid en tot vervreemding van de samenleving.

In de stijl van Mark Van de Voorde misschien eindigen met een citaatje? „Wat goed is verbonden, leidt tot liefde. Wat slecht is verbonden, leidt tot haat. Wat niet is verbonden, leidt tot onverschilligheid." Een boekje om bij na te denken. (LW)

Mark Van de Voorde, *Over geloof en rede*, Lannoo, Tielt, 2008, 128 blz., 14,95 euro, ISBN 978 90 209 7693 9.

'Ja, maar'